

Nur-ı aynım Şevketçğim!

ALAATTİN KARACA

Cemal Süreya, Garip şiiri için "Türk şiirine kasket giydirdiler" demişti. Doğrudur, 'sokaktaki adam'ın olağan yaşantısını, günlük sıkıntı ve duygularını getirmişlerdi Türk şiirine. Bir de o alışılmış dili, 'şairane söylemi' sarsmışlar, şiirdeki kelime hiyerarşisini yıkmışlardı, şiir dilini bir 'üst dil' olmaktan çıkarmışlar, deyiş yerindeyse, dile de 'kasket giydirmişler'di. Bu bakımdan 1940'la 1950 yılları arasında Türk şiirine damgasını vurmuş bir harekettir Garip.

İşte elimizdeki **Kitap**, *Şevket Rado'ya Mektuplar* (YKY, Ağustos, 2014), Garip Hareketi'nin öncüsü üç şairden -Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday- Şevket Rado'ya, çoğu 1940'lı yıllarda yazılmış mektupları içeriyor. Söz konusu mektuplar, sahafların günümüzdeki piri, değerli **kitap** dostu Emin Nedret İşli tarafından Rado'nun kütüphanesinin ve evrakının tasnifi sırasında bulunmuş, eski harflerle yazıldığından yeni harflere aktarılmış, yeri geldiğinde dipnot bilgileriyle desteklenmiş ve ilkin 2002'de yayımlanmıştı. Bu, kitabın Ağustos 2014'te yapılan 2. baskısı. Eserin başında biri Enis Batur'a ait ve mektupların edebî araştırmalar açısından önemine ilişkin, diğeri Emin Nedret İşli Beyefendiye ait ve hem Şevket Rado'ya, hem bu mektupların bulunmasına, hem Rado-Garip şairleri arasındaki ilişkiye, hem de söz konusu mektupların içeriğine ilişkin değerli bilgiler içeren iki yazı bulunmaktadır.

ŞAIRLER EVİNDEN ÇIKMAZDI

İşli'nin yazısından anlaşılacağına göre, Şevket Rado'ya Garip şairleri dışında, 1930'lu yıllarda dostluk kurduğu, Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip Dıranas, Necip Fazıl, Nurullah Ataç, Yunus Kâzım Köni, Adnan Ötügen, Feridun Fazıl Tülbentçi, Muammer Karaca'dan pek çok mektup gelmiş, yazar bunları özenle saklamış. Herhalde bu mektuplar da yayımlanacaktır, yayımlanmalıdır.

Şevket Hıfzı Rado'nun Garip şairleriyle dostluğu nereden geliyor, denebilir. Öncelikle onun Son Posta, Akşam, Aile, Doğan Kardeş gibi gazete ve dergilerde çalıştığı, edebî yazılar kaleme aldığını belirtmek gerekiyor. Basın-yayın çevresinden bir

isim olması bu ilişkinin başlıca sebebi. Büyük olasılıkla Garip şairleriyle tanışması, 1935-36 yıllarında Hukuk Fakültesi'nde öğrenim görmek için gittiği Ankara'da oldu. Rado, o yıllarda Ankara'da, Nurullah Ataç, Tarancı, Dıranas, Ziya Osman Saba, Ahmet Kutsi Tecer, Yaşar Nabi ve Necip Fazıl Kısakürek gibi pek çok yazar ve şairle tanıştı. Hatta Necip Fazıl'la, Sıhhiye meydanında 6 ay birlikte kalarak, Ağaç dergisini çıkardılar. Oturdıkları ev, Ankara'da yaşayan pek çok şairin uğrak yeri oldu. Rado'nun Orhan Veli ve arkadaşlarıyla tanışması işte bu dönemdedir. Tanıştıklarında Garip şiiri henüz ortaya çıkmamıştı. Ama 1939'da hareket başladığında, uğradıkları hücumlar karşısında, onları Akşam gazetesinde ilk savunulardan biri de Şevket Rado'dur. Rado, 1940'lı yıllarda İstanbul'a döndüğünde, Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le mektuplaşmalarını sürdürür. **Kitap**, işte bu yıllarda Garip'in üç şairinin Rado'ya yazdığı mektuplardan oluşmakta. İlkin Orhan Veli'nin, ardından Oktay Rifat'ın, sonra da Melih Cevdet'in mektupları yer almakta eserde.

MEKTUPLARDA NELER VAR?

Orhan Veli'nin mektupları 1939-1949 yılları arasında gönderilmiş. O yıllarda Garip'in öncüsü Ankara'da. 1939'da yazdığı ilk mektupta şair, Şevket Rado'dan yeni şiiri Akşam'da desteklemesini istiyor. Garip yeni çıkmakta, "nasır ve Süleyman Efendi" hakkında Orhan Veli hücumlarına maruz kalmış. Savunma yapmak zorunda, şiirle ilgili yazılar kaleme almış, muhtemelen Garip'in ilk poetik yazıları. Bu yazıları Akşam'da yayımlamak istiyor. Dolayısıyla, bu mektuplarda göze çarpan

ilk konulardan biri, Orhan Veli'nin şiire ilişkin yazılarının yayımlanması, ikincisi çevirileri, özellikle La Fontaine'den yaptığı manzum çeviriler, bu çevirilere ilişkin ücret konuları... Yeri gelmişken, bu çevirilerin, Orhan Veli'nin şiirine etkileri olduğunu düşünüyorum. En azından hayata nüktedan bakışında bu çeviriler de etkili olmuştur sanırım. Mektupların arasında bulunan "Sütçü Kadınla Süt Kabrı" başlıklı çevirideki şu bölüm, Orhan Veli'nin dünyaya bakışıyla da örtüşüyor:

"Kim vardır dalga geçmeyen, dünyada? / Kim kurnaz satoları İspanya'da? / Picrochole, Pyrrus, sütçü kadın, kısaca herkes / Hayal kurnaktan kimse vazgeçemez."

YAZIK OLDU SÜLEYMAN EFENDİYE

Sonra Yaprak gazetesinin çıkışına ilişkin bilgicikler... Bir mektupta, "Yazık oldu Süleyman Efendiye" sözünün izahını istemiş Şevket Rado. Orhan Veli, "Gel vazgeç bu sevdadan da sana sadece bir resmimi göndermekle işi kapatıvereyim" diye cevap yazmış. Şair, yazdığının izahını nasıl versin, elbet vardır bir izahı ama onu okur bulmalı değil mi? Bir de bu mektuplardan, Orhan Veli'nin "Tahattur" başlıklı şiirinde geçen "vesikalı yârim" ifadesinden dolayı eleştirilere uğradığını anlıyoruz. Bir de adreslere baktım, Orhan Veli, Ankara'da Yenişehir'de oturmuş, Sağlık Sokak'ta, bir de Sümer Sokak'ta. Yenişehir, Ankara'da bürokratların oturdukları semt o yıllarda.

Sonra Oktay Rifat'ın mektupları sıralanmış. İlk mektup 1939, son mektup 1948 yılına ait. Bu mektuplardan 1943 yılında Oktay Rifat'ın ilk eşi Türkan Hanım ile evlenme hazırlığı için de olduğunu anlıyoruz.

O. Rifat'ın bir türlü yayımlanamayan Ahmet adlı romanının basılma macerası, basılmaması, şairin baskıdaki titizliği, yayıneviyle münasebetleri... Özellikle Nebioğlu Yayınevi'nden basılan Yaşayış Ölmeğe Aşk ve Avarelik Üzerine Şiirler adlı kitabın basımına ilişkin sorunlar, dağıtımının O. Rifat'ın ısrarı ile durdurulmasına ilişkin bilgiler...

MAZİDEN BUGÜNE ŞİRLER

Melih Cevdet Anday'ın ilk mektubu 1941, son mektubu 1949 yılına ait. Mektuplar'dan, 1941'de Kıbrıs açıklarında Fransızlar tarafından batırılan Refah şilebinde, M. C. Anday'ın kardeşi Yüzbaşı Nejat Anday'ın da öldüğünü öğreniyoruz. İlk mektuplar Çanakkale'den, askerlik günleri, asker mektupları... Sonra nişan, Sabahat Hanım'la nişanlanmasa... Ankara, yeni kurulan bu Cumhuriyet şehrinde, bir kısmı İstanbul'dan gelmiş şair-bürokratlar, onların bohem hayatı, yayıncılarla münasebetleri, Anday'ın evlilik hayatı, iş hayatı, edebî faaliyetler, çeviriler, hepsi yansımış mektuplara.

Garip'in üç şairinin Şevket Rado'ya yazdığı bu mektuplarda, hareketin başlangıç yılları, şairlerin edebî faaliyetleri, aile ve iş hayatları, şair-yayıncı münasebetleri, telif-çeviri ücretleri, aşklar, Ankara'nın 1940'lı yılları, süreli yayımlar, Akşam, Aile, Yaprak, Varlık, Doğan Kardeş gibi dergi ve gazeteler... Yeni kurulan bir şehir Ankara'dan İstanbul'a, genç bir yazar/gazeteciye Garip'in üç şairinden, maziden bugüne kalmış sayfalar, şiirler, çeviriler, edebiyat dedikoduları, dostluklar, aşklar, evlilikler, çocuklar... Zamanın girdabında boğulmaktan kurtardığı için önce Şevket Rado'ya, sonra bunları özenle yayıma hazırlayan Emin Nedret İşli'ye teşekkür borçluyuz!

Şevket Rado'ya Mektuplar
Haz.: Emin Nedret İşli
Yeni İncele Yayınevi
2014
195 Sayfa

Sahafların piri Emin Nedret İşli'nin Şevket Rado'nun evraki arasında bulup, kaybolmaktan kurtararak Türk edebiyatına kazandırdığı mektuplar, Şevket Rado'ya Mektuplar adıyla uzun bir aradan sonra yeniden basıldı. Rado'nun Garip'lerle kurduğu dostluklar bütün ayrıntılarıyla **kitapta**.